

Bijlage 1: Inventarisatie gemeentelijke (sport)beleid

De gemeente Gooise Meren is nog piepjong; de gemeenten Bussum, Muiden en Muiden zijn op 1 januari 2016 gefuseerd en gaan nu verenigd door het leven als Gooise Meren. De drie gemeenteraden van de voormalige gemeenten hebben een missie en visie vastgesteld op basis waarvan het beleid kan worden vormgegeven¹. De kern van deze visie op de gemeente Gooise Meren komt neer op het volgende: een gemeente met een aantrekkelijke woonomgeving met een hoog voorzieningenniveau, waarbij de identiteit van de vier kernen (Bussum, Muiden, Muiderberg en Naarden) behouden blijft. Betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid van inwoners zijn hierbij de belangrijkste kernwoorden.

In deze algemene analyse wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen waar bestuurders op lokaal en regionaal niveau mee te maken krijgen. De effecten van vergrijzing, ontgroening, woningbouw, migratie, (on)gezonde leefstijlen vinden we terug in beleidsdoelstellingen en zeggen wat over hoe een gemeente zich bezig houdt met de toekomst.

Allereerst wordt aan de hand van statistische cijfers een eerste indruk van Gooise Meren gegeven. Wie wonen er in de gemeente en wat is er naast de fusie nog meer veranderd? Niet alleen de gemeente draagt zorg voor de omgeving en haar inwoners, ook de provincie tracht middels een structuurvisie te anticiperen op het in stand houden en verbeteren van de leefbaarheid in Noord-Holland. Wat betekent dit concreet voor de Gooi- en Vechtstreek? En meer in het bijzonder voor Gooise Meren.

Verder wordt er in dit hoofdstuk stilgestaan bij de missie en visie die het gemeentebestuur voor ogen heeft. Hierin wordt een nadruk gelegd op de rol van sporten en bewegen in het gemeentelijk beleid. Welke besluiten zijn de afgelopen jaren genomen en wat wordt belangrijk geacht voor de toekomst?

Sporten en bewegen staan niet op zichzelf en we zien steeds meer dat de toegevoegde waarde van sport als middel in plaats van sport als doel wordt erkend binnen het sociaal domein. Er zijn vaak al dan niet bewust beleidsmatige verbanden te onderscheiden tussen sport en het sociaal domein. Welke verbanden zien we in het beleid en in de praktijk?

Tenslotte is in deze inventarisatie opgenomen welk sportbeleid in het verleden door de verschillende gemeente is gevoerd.

Gooise Meren en de statistieken

Is het een groei/krimp gemeente?

In 2016 telt de gemeente Gooise Meren rond de 56.670 inwoners en is de fusiegemeente een grotere speler in de regio Gooi en Vechtstreek. Indien er puur naar de statistieken wordt gekeken, kan er een aantal kenmerken belicht worden die de gemeente in haar huidige vorm beschrijven.

De bevolking in krimpgebieden verandert doorgaans van samenstelling vanwege een laag geboortecijfer, het vertrek van jonge gezinnen en jongeren/hoogopgeleiden naar grote steden. De gemeente Gooise Meren laat zich echter niet voegen naar dit beeld. Zo vestigen zich jaarlijks meer inwoners in de gemeente dan dat er vertrekken. Wel is er een verschil tussen het sterftcijfer en het geboortecijfer; resp. 10.0 en 9.1.

Muiderberg kampt met een tekort aan sociale woningbouw en starterswoningen. Jongeren trekken veelal weg naar woningen in de directe omgeving. De dorpsraad vreest dat een beperkte instroom van jonge gezinnen en een hogere mate van vergrijzing zijn weerslag zal hebben op het voorzieningenniveau in de kern. Hoewel Naarden en Muiderberg weinig mogelijkheden hebben om nieuwe woningbouw te realiseren, zal Muiden de aankomende jaren verdubbelen in inwonersaantal vanwege nieuwbouwprojecten de Krijgsman en de Bredius.

Hoe is de verdeling over leeftijdsgroepen en in de toekomst?

¹ Gemeente Gooise Meren, Verbonden in verscheidenheid, Coalitieakkoord 2016-2018

Doordat de gemeente pas sinds 2016 bestaat zijn er in eerdere jaren geen metingen gedaan voor deze formatie, maar voor Naarden, Muiden en Bussum apart. Daar zij aan dezelfde criteria onderworpen zijn geweest, laat een samenvoeging van de cijfers het een en ander zien over de ontwikkeling van Gooise Meren tot aan 2016 (meest recent). Zo heeft de gemeente te maken met een grijze druk van 34.8% ten opzichte van een groene druk van 32.2%. Dat betekent dat in verhouding tot de beroepsbevolking van de gemeente (20-64 jaar oud) het aantal personen van 65 jaar of ouder groter is dan het aantal jongeren tussen de 0-19 jaar oud. Ook de demografische druk (de som van de grijze & groene druk) ligt vergeleken met het landelijk gemiddelde hoog. De cijfers laten zien dat er de afgelopen 5 jaar sprake is van een (licht) dalende groene druk (-0.2%) en een stijgende grijze druk (+0.7%) (met een lichte daling in grijze druk sinds 2015).

Ook verschilt het per kern of er meer ouderen of jongeren wonen. Zo heeft Naarden meer te kampen met groene en grijze druk dan bijvoorbeeld Bussum.

Zijn specifieke doelgroepen duidelijk aanwezig binnen de gemeente?

Op basis van CBS en GGD gegevens is er een wijkscan gemaakt voor de gemeente Gooise Meren, waarbij er op basis van het postcodegebied gekeken wordt naar o.a. de fysieke gezondheid van de inwoners, de sociale en financiële status, mate van eenzaamheid en van maatschappelijke betrokkenheid.

Wat betreft bevolkingsopbouw valt op dat enkele wijken in Bussum en Naarden gekenmerkt worden door een bovengemiddeld aantal 65-plussers. Dit geldt met name voor de wijken Ooster- en Westereng en het Spiegel Zuid in Bussum en Keverdijk, Vierhoven en Naarden-Vesting in Naarden. De leeftijdsgroep 20-64 jaar is voornamelijk vertegenwoordigd in de wijken Sportpark Zuid en Ooster -en Westereng in Bussum en de meeste wijken in Naarden. In Muiden en Muiderberg is deze doelgroep gemiddeld, maar is de groene en grijze druk aan elkaar gewaagd.

Verder valt op dat enkele wijken op veel onderzoeksitems matig scoren. In de wijk Ooster-en Westereng in Bussum en het postcodegebied rondom Keverdijk in Naarden woont volgens de wijkscan een tamelijk hoog percentage niet-westerse allochtonen ($\geq 9\%$), volwassenen hebben doorgaans een hoger risico op overgewicht ($\geq 9\%$), problemen met rondkomen (24-33%) en lopen een groter risico om eenzaamheid te ervaren. In het Muidense postcodegebied valt op dat er vergeleken met de rest van de gemeente een bovengemiddeld percentage van de volwassenen zware drinkers zijn en een groep (zeer) ernstig eenzame senioren.

Wat betreft de sociale omgeving blijkt dat over het algemeen senioren en laagopgeleiden zich vaker negatief uiten over de buurt dan volwassenen en hoger opgeleiden. Ook eenzame mensen zijn negatiever over hun buurtgenoten. In Muiden en de meest zuidelijke wijken van Bussum geeft ongeveer 10% van de senioren aan zich (zeer) ernstig eenzaam te voelen. Onder volwassenen in het postcodegebied van de Keverdijk en Ooster- en Westereng herkent 8% dit gevoel.

Aan de hand van de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen wordt door de GGD gekeken hoe het is gesteld met de leefstijl van de inwoners van Gooise Meren. Muiderbergse volwassenen vallen in de groep $\geq 51\%$ die volgens de norm te weinig bewegen. Voor Naarden, Muiden en Bussum ligt dit grotendeels onder de 40%. De senioren die te weinig bewegen bevinden zich met name in drie Bussumse wijken en postcodegebied Minister park in Naarden. De hoogste percentage zware drinkers komen voor in Muiden, zowel voor volwassenen als senioren. Ook in Het Spieghel valt een groep senioren binnen deze categorie. Naarden, Muiderberg en sommige delen van Bussum scoren minder hoog.

Demografie en de provinciale structuurvisie

De regio Gooi- en Vechtstreek heeft sinds 1980 een redelijk stabiele bevolkingsomvang (rapport demografische gegevens NH). Vanaf 1995 vertrekken er minder inwoners uit de regio en is er zelfs sprake van een licht vestigingsoverschot. Dit heeft voornamelijk te maken met de komst van Amsterdammers die een voorkeur hebben voor woningen uit het luxe marktsegment. De prijs van deze woningvoorraad en de aantrekkelijkheid van stedelijke gebieden in de regio maakt dat de bevolkingssamenstelling vooral meer ouderen en dus minder 20-35 jarigen telt.

Waar voorheen de instroom van nieuwe inwoners beperkt werd door een gebrek aan wonen (vanwege restrictief ruimtelijk beleid), wordt er in de nabije toekomst met name in Muiden een vestigingsoverschot verwacht vanwege de geplande bouw op het KNSF-terrein en de Bloemendalerpolder. Dit overschot wordt

met name in gang gezet door de overspannen woningmarkt in de stedelijke gebieden om de Gooise Meren heen.

De ontwikkelingen op ruimtelijk gebied zullen ervoor zorgen dat de bevolkingsgroei zal toenemen. Hoewel de groei zich net als in de rest van Nederland vooral bij ouderen zal voordoen, laten de verwachtingen zien dat het aantal jongeren tussen 20 en 35 jaar ook zal toenemen. Dit komt wederom door de bouwplannen in Muiden en Weesp.

Enkele aandachtspunten die naar voren komen in provinciale rapporten over demografie zijn o.a. de toename van het aantal ouderen met een zorgvraag en een lichte ontgroening van de regio. Dit betreft ook een toename van het aantal 'oude' ouderen (75+/80+) met een zorgvraag. De vraag voor gemeenten richt zich daarmee vooral op in hoeverre de huidige woningvoorraad geschikt is voor deze oudere doelgroep met beperkingen en hoe jongeren in deze veranderende context nog betaalbare woningen kunnen vinden.

Trends, ontwikkelingen en omstandigheden

In een relatief korte raadsperiode van iets meer dan 2 jaar (waarvan nog 1 jaar resterend jaar op het moment van de totstandkoming van deze analyse), is het gemeentebestuur bezig met de opbouw van de nieuwe organisatie en staat zij tegelijkertijd voor grote uitdagingen die ook landelijk spelen; op het gebied van het Sociaal Domein, maar ook het aandeel in de opvang van vluchtelingen en de huisvesting van statushouders. En de wending van verzorgingsstaat naar een samenleving waarin iedereen mee kan doen; werken, het hebben van sociale contacten, het deelnemen en bijdragen aan de maatschappij. Inherent hieraan leidt het hebben van meer regie en verantwoordelijkheid van inwoners op het bestuurlijk beleid tot een andere vorm van inwonerparticipatie. Deze revolutie wordt het goed geïllustreerd door het credo: van 'zorgen voor', naar 'zorgen dat..'.²

Beleidssterreinen en speerpunten

Gooise Meren kenmerkt zich door een rijkdom aan natuur- en cultuur(historisch) erfgoed; deze elementen spelen een belangrijke rol als het gaat om de kwaliteit van leven. Hierbij zijn de volgende doelen geformuleerd: behoud van cultureel en natuurhistorisch erfgoed, een levendig cultureel klimaat en een laagdrempelige toegankelijkheid van de culturele voorzieningen. Op het gebied van duurzaamheid gaat het om het creëren van een harmonieuze leefomgeving. Voor wat betreft onderwijs is het doel om het leer- en leefklimaat te verbeteren teneinde gezonde scholen te realiseren. Onder de noemer toerisme en recreatie stelt de gemeente het doel tot het beter benutten van het toeristisch potentieel.

Op het gebied van sport doelt de gemeente op een gezonde gemeente en is ook hierbij weer de toegankelijkheid en beschikbaarheid van de sportvoorzieningen hetgeen de gemeente wil bereiken. Verder wil de gemeente een veilige woonomgeving zijn, waarbij het naast fysieke veiligheid, ook gaat om sociale veiligheid. Dit doel haakt aan bij de doelstelling om een leefbare en veilig woonomgeving voor iedereen te realiseren. Daarnaast moet er goede zorg zijn, voor iedereen die dit nodig heeft en binnen beschikbaar budget. Op het gebied van jeugd/-ouderenzorg en veiligheid focust de gemeente op preventie. Hiermee kunnen ongewenste situaties worden voorkomen en het levert besparingen op die kunnen worden ingezet voor nieuw beleid.

De gemeente is nu één jaar oud; in dit stadium is dan ook nog niet al het beleid geharmoniseerd en wordt vastgehouden aan beleid dat in de voormalige afzonderlijke gemeenten van toepassing was (en dus in sommige gevallen nog steeds van toepassing is).

Ruimtelijke visies

Al jaren voor de totstandkoming van de gemeente Gooise Meren werkten de gemeenten Bussum en Naarden nauw samen. Ook de inwoners zijn in zekere zin reeds lang met elkaar verbonden door gemeenschappelijke delers als geografie, historie, sociaal-maatschappelijke karakter en de economische wisselwerking. Dat een integrale ruimtelijke visie in 2013 in gezamenlijkheid is geproduceerd is dan ook een logisch gevolg hiervan. In deze visie², is de kijk op landschap, cultuurhistorie, infrastructuur, wonen, werken, voorzieningen, recreatie en toerisme en bodem en duurzaamheid tot en met 2032 nader uitgewerkt.

² Structuurvisie Naarden-Bussum, 2013

Trends en ontwikkelingen die in deze visie zijn aangestipt, zijn de vergrijzing, de noodzaak tot professionalisering bij maatschappelijke, maar ook bij commerciële voorzieningen. Voor wat betreft werken wordt de transformatie van maakindustrie naar dienstverlening genoemd. Vooral op landelijk niveau bestaat de trend om arbeid uit te besteden aan het buitenland. Nederland wordt zo meer en meer een diensteneconomie.

Als het gaat om landschap en natuur geldt dat er steeds meer op een recreatieve manier gebruik wordt gemaakt van deze buitenruimte. Hierbij wordt gewezen op de gevaren van het aantasten van de landschappelijke kwaliteit. Verder krijgen cultuur en cultuurhistorie steeds prominenter belangstelling en waarde en dat sluit aan bij de toename van toerisme en recreatie. Net zoals in het coalitieakkoord heeft ook de structuurvisie aandacht voor het toenemende belang voor duurzaamheid. Wat opvalt, is dat hierbij ook een sterk verenigingsleven wordt genoemd.

Meer specifiek voor Naarden en Bussum zijn als belangrijkste kernwaarden genoemd: de afwisseling van landschappen, de diversiteit aan mensen en sociale, sterke cohesie. Een voorbeeld hiervan is het bloeiende verenigingsleven en de terugkeer na een studie van jongeren ten behoeve van het vestigen in Naarden of Bussum. De kernen zijn kleinschalig, overzichtelijk en nabij elkaar.

De speerpunten bestaan uit het opheffen van de 'barrière' van het spoor dat beide gemeenten van elkaar scheidt, maar ook de A1 en de Rijksweg wordt gezien als een belemmering voor de samenhang en leefbaarheid tussen de plaatsen. Op het gebied van toerisme en recreatie is het doel om de infrastructuur beter te benutten en Naarden en Bussum beter op de recreatieve kaart te zetten. Dit wordt onder andere gerealiseerd door bestaande fiets- en wandelroutes te verbinden. En met behoud van de landschappelijke en cultuurhistorische kernwaarden, zetten de gemeenten zich in om voldoende en betaalbare woningen te faciliteren. Ook het behoud van levendige hoofdcentra mag zich een kernwaarde noemen. Langs de trend van het nieuwe werken zijn er kansen voor het realiseren van voorzieningen voor start-ups en ZZP'ers en de gemeente ziet dan ook mogelijkheden om de bedrijventerreinen beter te benutten.

Behoud van basisvoorzieningen op wijkniveau is een belangrijk speerpunt en toekomstige voorzieningen in de gemeenten worden goed op elkaar afgestemd, zodat de centra van de kernen nog meer met elkaar worden verbonden.

De ruimtelijke visie van de voormalige gemeente Muiden is niet in een structuurvisie gegoten, wel bestaan er diverse beleidsplannen ten aanzien van ruimtelijke ontwikkeling, met hieraan gerelateerd beleid (zoals cultuurhistorie en landschap, de vesting, gemeentelijke monumenten en natuur).

Sociaal domein in relatie tot sport en bewegen

Welke beleidsmatige verbindingen zijn er al tussen sport & sociaal domein?

In het coalitieakkoord 'Verbonden in verscheidenheid' wordt op hoofdlijnen gestreefd naar het stimuleren van betrokkenheid van inwoners en organisaties voor hun leefomgeving en voor elkaar. Centraal daarbij staat dat iedereen in de samenleving kan 'meedoen'. In de subnota 'De toegankelijke samenleving'³ staat het volgende:

"We willen dat alle inwoners van Muiden, Naarden en Bussum in gelijke mate kunnen profiteren van collectieve – en zo nodig- individuele maatwerkvoorzieningen. **Iedereen doet mee**, ook als het gaat om wonen, arbeid, zich kunnen verplaatsen, recreëren door middel van sport, spel en deelname aan cultuur."

De Gooise Meren wil een gezonde gemeente zijn waarbij het verenigingsleven een verbindend element in de gemeenschap is. Meedoen en ontmoeten is de leus. Mensen die voldoende bewegen hechten waarde aan een gezonde leefstijl, waardoor het risico op overgewicht, hartziekten, diabetes en sommige vormen van kanker verminderd wordt (Sport en Bewegen in de Buurt, 2012). Maar met sport en bewegen kan op meer ingezet worden. Zo heeft het niet alleen een gezondheidspreventieve werking, maar is het ook sociaal bindend. De gemeente streeft ernaar om voor iedereen sport en bewegen mogelijk te maken. Dus ook voor mensen voor wie bijvoorbeeld lidmaatschap bij een vereniging niet zo vanzelfsprekend is. Zo zal er met name aandacht zijn voor (kwetsbare) jongeren, ouderen, mensen met een beperking, inactieven en minima.

³ Subnota bij het Beleidsplan Sociaal Domein 2015-2018

Dat er aandacht is voor de verbinding tussen een gezonde levensstijl nastreven en op sociaal niveau mee komen blijkt uit de gemeentelijke nota's die betrekking hebben op het sociaal domein. De gemeente streeft dan ook naar een goede toegankelijkheid van het sport- en beweegaanbod, zodat iedereen kan meedoen in zijn of haar eigen buurt. Nu komt het voor dat er voor sommige sporten wachtlijsten bestaan, waardoor met name kinderen niet de sport van hun keuze kunnen beoefenen. En juist voor deze groep kan sport een grote rol spelen. Beweging is namelijk niet alleen goed voor gezondheid, maar het draagt ook bij aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden van opgroeiende kinderen.

Beleidsplan Sociaal Domein

Het sociaal domein is een dusdanig omvattend begrip, dat het ook aan voorheen meer losstaande beleidsterreinen zoals cultuur en sport linkt. Sport en bewegen hebben namelijk een belangrijke preventieve werking in het kader van een gezonde leefstijl (p.16) en dit is een belangrijk element binnen het sociaal domein.

De doelstelling is dat iedereen kan meedoen, ook op sportief niveau. Dat vertaalt zich in de wens om ervoor te zorgen dat kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen in hun eigen omgeving kunnen spelen, sporten, of gewoon bewegen, naar school gaan, werken, uitgaan, etc. De toegankelijkheid van vrijetijdsbesteding (sport/spel) in de buurt voor kwetsbare jongeren wordt benadrukt in meerdere beleidsnota's.

Wanneer inwoners hun behoeften aan mobiliteit, contacten en zeggenschap niet meer kunnen realiseren, schaadt dit hun welbevinden. Ook het om een of andere reden niet in staat zijn om te bewegen kan worden ervaren als een gebrek. Bij verwaarlozing kan deze behoefte omslaan in schade. Mensen kunnen zich nutteloos voelen, depressief worden of krijgen somatische klachten (p.27).

Subnota Grip op het bestaan:

Het doel van alle hulp is dat inwoners (weer) in staat zijn zelfstandig vorm te geven aan het eigen bestaan: de ondersteuning versterkt de autonomie, herstelt verbondenheid en vergroot competenties (p. 59). Sport en bewegen wordt ingezet als middel om eerdergenoemd doel te faciliteren. De volgende gemeentelijke regelingen en fondsen die niet direct gerelateerd zijn aan bijzondere bijstand leggen de link met sport en bewegen:

Doe-Budget; Deze regeling heeft als doel om inwoners met een minimuminkomen te helpen bij het meedoen in de maatschappij. Inwoners met een toegekend doe-budget kunnen dat budget naar eigen inzicht besteden binnen een vooraf aangegeven categorie, waaronder sport (p. 60).

Het Jeugdsportfonds; Alle kinderen moeten kunnen sporten, ook kinderen uit gezinnen waar geen geld is om de contributie van een sportvereniging te betalen; dat is het uitgangspunt van het Jeugdsportfonds (p. 60).

Cultuur- en sportcarroussel (specifiek voor Bussum); Het idee van de Cultuur- en sportcarroussel is dat vanuit lokale instellingen en verenigingen een aanbod wordt gecreëerd van uiteenlopende sportieve en culturele activiteiten, zoals theater-, filmvoorstellingen of sporttoernooien (p. 60).

Subnota Passend onderwijs en afstemming jeugdhulp

Gemeenten kunnen in de school een aanvulling bieden op wat de school aan ondersteuning biedt. Zo wordt er door het JGZ (door de gemeente gefinancierde organisatie) aandacht besteed aan leefstijl. Sport, bewegen en een gezond gewicht zijn onderdelen van leefstijl waarop gefocust wordt en die gestimuleerd worden (p. 10). Een voorbeeld hiervan is het voornemen om JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) te introduceren binnen de gemeente.

Subnota De toegankelijke samenleving

Zoals de naam van deze nota al doet vermoeden, ligt de focus voornamelijk op wat er binnen Gooise Meren verstaan wordt onder toegankelijkheid en de rol die de gemeente hierin pakt. De doelstelling is dat alle inwoners kunnen deelnemen aan de samenleving en hun talenten en vaardigheden in kunnen zetten voor zichzelf en hun omgeving. Elk mens moet kunnen (...), sporten, deelnemen aan activiteiten, vrienden maken en houden (p. 8).

Ook bij het subsidiëren van voorzieningen die activiteiten organiseren op het terrein van sport, vrije tijd en recreatie, wordt er aandacht besteed aan de toegankelijkheidstoets. Wat kan toegankelijk zijn, wat niet, wat kan met specifieke hulp toegankelijk zijn en wanneer moet er een niet-inclusieve, aparte oplossing komen? Er zijn verschillende sportverenigingen in de gemeenten die sporten toegankelijk maken voor mensen met beperkingen of een laag inkomen. Sportservice Noord Holland faciliteert de toegankelijkheid van sport in de gemeente met haar activiteiten in het kader van het samenwerkingsverband aangepast sporten in het Gooi (p. 33).

Tenslotte is het goed ontsluiten van informatie over de toegankelijkheid in Gooise Meren een belangrijk aandachtspunt. Samen met belanghebbenden en de koepel leder(in) onderzoekt de gemeente bij welke onderwerpen knelpunten in de beschikbaarheid van informatie bestaan. Daarna wordt er bekeken welke mogelijkheden er zijn en of en hoe de gemeente hierin zou kunnen faciliteren (p.19).

Subnota basisvoorzieningen op orde

In Gooise Meren bestaat een aanbod van sociaal-culturele activiteiten die bijdragen aan uiteenlopende doelstellingen, zoals het vergroten van de zelfredzaamheid, (...), een gezond(er) beweeg-, eet- en leefpatroon, het aangaan van sociale contacten en het bijdragen aan de samenleving. De activiteiten dragen in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid en sociale samenhang in de wijk en spelen een rol bij het voorkomen van eenzaamheid en isolement, maar zij raken ook andere terreinen zoals bijvoorbeeld sport en gezondheid (p.14).

In het kader van preventie, eigen kracht van inwoners en zelfredzaamheid is het ook belangrijk dat (basis)voorzieningen goed herkenbaar en zichtbaar zijn. Inwoners komen vaak pas in beeld op het moment dat zij zichzelf melden of aangemeld worden door andere hulpverleners. Op dat moment kan er al sprake zijn van overbelasting of een opeenstapeling van problemen. Daarom is het belangrijk dat sociaal werkers bereikbaar zijn op bijvoorbeeld scholen, buurthuizen maar ook sportaccommodaties (p.17). Dit zijn de aangewezen locaties om hulpvragen te signaleren. Het zijn plekken waar inwoners vanzelf komen en waar de drempel aanzienlijk lager is dan bij een hulpinstantie. Sportverenigingen hebben zo een belangrijke signalerende functie.

Subnota inwoners aan zet

In deze nota wordt met name de veranderende rol van de gemeente beschreven. Van stevig vasthouden en regelen naar loslaten en taken overdragen aan de samenleving. Ook op het gebied van sport kan de gemeente meer het initiatief bij inwoners laten. Dit kan door minder regels te stellen en erop te vertrouwen dat inwoners deze zaken goed oppakken en aldus meerwaarde creëren voor de samenleving. Een gemeente die er niet is om zelf een richting uit te stippelen, maar een gemeente die zich aansluit bij de richting die inwoners actief hebben ontwikkeld (p.8).

Subnota het perspectief van de inwoner

Uit het overzicht van de belangrijkste resultaten van de interactieve beleidsontwikkeling die ten grondslag heeft gelegen aan de sociaal domeinnota's komen twee nadrukkelijke wensen naar voren van inwoners in relatie tot sport. Zo zouden cultuur, sport en onderwijs voor iedereen moeten zijn, een leven lang (p. 5). Ook moet vrijetijdsbesteding (sport/spel) in de buurt toegankelijk gemaakt worden voor kwetsbare jongeren (p.5).

Welstandsnota

Het welstandsbeleid dat van toepassing is op sport- en recreatieterreinen is terughoudend en gericht op beheer. Mogelijke wijzigingen of uitbreidingen moeten terughoudend zijn ten opzichte van de landschappelijke kwaliteiten. Bij de advisering zal onder meer aandacht geschonken worden aan het behoud van architectuur en landschappelijke inpassing (p.102). Inhoudelijk zegt de welstandsnota niets over de inzet van sport als middel om sociaal-maatschappelijke doelen te bereiken.

Welke verbindingen zien we in de uitvoeringspraktijk?

In de uitvoeringspraktijk worden er al verbindingen gelegd tussen sport en bewegen en het sociaal domein. Iedereen doet mee. Ook mensen met een minimum inkomen die vanwege financiële redenen een beperkte toegang hebben tot voorzieningen, zoals sportverenigingen waar contributie betaald moet worden. Zij kunnen

aanspraak maken op het 'doe-budget'. Zo kunnen zij een sport naar keuze beoefenen en participeren in de samenleving/ het verenigingsleven.

Mochten inwoners om bepaalde redenen niet in aanmerking komen voor deze gemeentelijke regeling, dan kunnen zij ook terecht bij het Jeugdsportfonds. Dit fonds geeft sportkansen aan kinderen door de contributie van sportverenigingen te betalen en in sommige gevallen ook de sportattributen. Het Jeugdsportfonds hanteert een andere norm bij het beoordelen van aanmeldingen dan de gemeente en bereikt een meer gemêleerde doelgroep. Tevens investeert het fonds in de jeugd en niet perse andere leeftijdsgroepen. Sport wordt hier niet alleen ingezet met het doel om fit te blijven, maar ook als middel om kinderen spelenderwijs regels en omgangsvormen aan te leren in een nieuwe sociale omgeving anders dan dat zij thuis of op school gewend zijn. Investeren in sport betekent voor de kinderen een grotere kans op een betere toekomst en verkleint de kans op uitsluiting en negatief gedrag.

Wie ook sportactiviteiten weten in te zetten als middel om inwoners samen in beweging te brengen, zijn de buurtsportcoaches. Zij leggen verbinding tussen sport- en beweegaanbieders en andere sectoren zoals de kinderopvang, welzijnswerk, buitenschoolse opvang, ouderenzorg en het bedrijfsleven. Het idee is dat het maken van deze verbindingen met lokale partijen het eenvoudiger maakt om mensen op de plek te krijgen die het beste bij hen past en waar zij stimulans vinden om te bewegen.

In Naarden en Muiden zijn de buurtsportcoaches reeds actief. Zij leggen huisbezoeken af bij ouderen, organiseren sportdagen voor schoolgaande kinderen waarbij zij kennis kunnen maken met 'onbekende' sporten of gaan de samenwerking aan met fysiotherapeuten en kinderdagverblijven om ook voor hen een leuk beweegaanbod te creëren. Dit is een manier om als gemeente een sport- en beweegaanbod te faciliteren dat voortkomt uit de vraag van inwoners zelf.

Daarnaast zijn er ook Beweegmaatjes die inwoners helpen die moeite hebben om meer te bewegen. Een dergelijke getrainde vrijwilliger helpt mensen over de drempel door de eerste paar keer mee te gaan naar een sportactiviteit.

Niet alleen de buurtsportcoaches en beweegmaatjes hebben oog voor de senioren in de gemeente. Zo biedt ook woonzorgcentra de Veste (Amaris) in Naarden ondersteuning aan alleenstaande ouderen met minimaal één beperking om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. De gemeente levert middels een financiële impuls een bijdrage aan dit project, dat bekend staat als project 't Gooi Leeft! .

Verder investeert de gemeente ook in samenwerkingen met partners uit het maatschappelijk veld. Zo is uit een samenwerking tussen Versa Welzijn, het RIBW en de gemeente het project Sporten om de Hoek voortgekomen. Dit project stelt mensen met een GGZ achtergrond in staat om naar eigen vermogen mee te sporten en na afloop gezamenlijk een maaltijd te nuttigen. Tevens wordt het georganiseerd op een locatie in de wijk, waar ook andere doelgroepen komen.

Welke projecten hebben bijgedragen aan de doelen betreffende sociaal domein en sport/bewegen?

In Muiden wordt elk jaar de Muidense Sportweek georganiseerd door de buurtsportcoaches, waar inwoners een week lang de kans krijgen om van verschillende sporten een kijkje in de keuken te krijgen. In Bussum en Naarden is Nationale Sportweek gehouden, waarbij tevens het doel is om sporten en bewegen te stimuleren en verenigingen zichzelf kunnen promoten.

Welke resultaten weten we?

In 2015 heeft de GGD Gooi en Vechtstreek een advies geschreven aan de Gooise Meren (toen nog afzonderlijke gemeenten) op grond van gezondheidspeilingen onder ouderen, jongeren en volwassenen. Daaruit kwam als advies om bij zowel ouderen, volwassenen en jongeren meer structurele aandacht te besteden aan beweging. Meer dan een derde van de volwassenen beweegt te weinig. Wel komt bij senioren meer overgewicht voor dan bij volwassenen. Ruim 10% heeft namelijk ernstig overgewicht. Bij jongeren gaat het met name om vmbo-leerlingen die op het gebied van gezonde voeding en beweging nog sprongen kunnen maken. Zij drinken vaak zoete dranken en met name vierde klas meisjes ontbijten te weinig. Aandacht voor gezond gewicht kan goed gecombineerd worden met meer bewegen.

Algemeen sportbeleid

Deze paragraaf geeft een korte weergave van het al dan niet aanwezige algemene beleid gericht op sportstimulering (sport als doel) in de verschillende kernen.

Naarden

In de gemeente Naarden lijkt geen specifiek sportbeleid aanwezig te zijn.

Muiden

In de gemeente Muiden is er de 'Sportnota 2015, Groeiprognozes sportvoorzieningen & Conclusies en aanbevelingen naar de fusie'. Deze sportnota is gericht op de groei van de sportbehoeften en daarmee de behoeften voor accommodaties naar aanleiding van de komst van twee nieuwe woningbouwprojecten in en nabij de gemeente Muiden, te weten de Bleoemendalerpolder (ca. 1150 woningen) en de Krijgsman (ca. 1300 woningen). Het onderzoek richt zich op voetbal (SC Muiden en SC Muiderberg), hockey (MHC Muiderberg) en tennis (TV Hakkelaar) en de binnensport. De conclusies en aanbevelingen richten zich op sportaccommodaties. Verder lijkt de gemeente Muiden geen specifiek sportbeleid te kennen

Bussum

In de gemeente Bussum is het sportbeleid vastgelegd in de sportnota 'Sportief Bussum 2012 -2016'. Daarvoor was er de "Sportnota Bussum in beweging 2006-2011". Het sportbeleid van Bussum kent twee hoofdpijlers. Dit zijn sportstimulering en accommodatiebeleid. We gaan hier alleen verder in op het beleid gericht op sportstimulering. Er volgt hier een korte weergave van de doelstellingen uit de sportnota 'Sportief Bussum 2012-2016'.

- De gemeente Bussum heeft een faciliterende rol in de zin van het creëren en in stand houden van sportaccommodaties en het ondersteunen van sportverenigingen.
- De gemeente Bussum heeft een rol als regisseur vanuit haar verantwoordelijkheid voor een optimale ruimtelijke inrichting van het gemeentelijk grondgebied en vanuit gelieerde beleidsterreinen zoals jeugdbeleid, gezondheidsbeleid, speelplaatsenbeleid en Wmo.
- De gemeente Bussum faciliteert algemene voorzieningen voor iedereen want iedereen moet aan de samenleving kunnen meedoen. Wanneer nodig kan extra inspanning door de gemeente bijdragen aan de aansluiting met de samenleving van bepaalde doelgroepen die daar op eigen kracht moeite mee hebben. Echter, het initiatief dient vanuit de samenleving te komen.
- De gemeente Bussum blijft sportbeoefening door haar inwoners stimuleren, omdat sport bijdraagt aan de gezondheid en de sociale ontwikkeling en activering. Investeren in sportvoorzieningen betekent investeren in gezondheid en in sociale contacten.
- Bewegingsstimulering levert een bijdrage aan een groot aantal speerpunten op het gezondheidszorgbeleid, zoals bewegingsstimulering en eenzaamheidspreventie voor ouderen, het tegengaan van het toenemend overgewicht bij jongeren en de bewegingsarmoede onder minima.
- Sportstimulering betekent dus enerzijds het stimuleren van inwoners in het algemeen en anderzijds extra inzet op bepaalde doelgroepen. Omdat deze doelgroepen extra (financiële) ondersteuning behoeven om te kunnen sporten, ofwel omdat er een preventief effect te behalen valt, ofwel omdat een doelgroep een bewegingsachterstand kent. Van de overige inwoners kan worden aangenomen dat het algemene sportaanbod zoals dit door de gemeente wordt gefaciliteerd voldoende mogelijkheden biedt om in hun behoefte te voorzien.

Ledenaantallen en verenigingen

Het Excel bestand "Inventarisatie Sport" geeft een overzicht van de verschillende verenigingen actief in de Gooise Meren met van een deel van de verenigingen ledenaantallen.

De gemeente Muiden geeft in de 'Sportnota 2015' de verwachte groei van de sportbehoefte en ledenaantallen weer naar aanleiding van de komst van twee nieuwe woningbouwprojecten nabij de gemeente Muiden, te weten de Bleoemendalerpolder (ca. 1150 woningen) en de Krijgsman (ca. 1300 woningen). Het onderzoek richt zich op voetbal (SC Muiden en SC Muiderberg), hockey (MHC Muiderberg) en tennis (TV Hakkelaar) en de binnensport. Deze extra mensen (5.150 in getal als gevolg van de extra 2.450 woningen) leiden waarschijnlijk wel tot een stijging van de ledenaantallen bij de binnensportverenigingen in Muiden. Onderstaande tabel geeft de geschatte stijging van het aantal leden weer van de vier sportverenigingen in Muiden in de periode 2014 – 2027.

Tabel 6: Totale prognose groei aantal leden per vereniging

	Aantal leden 2014	Berekening toename leden	Aantal leden de Krijgsman én Bloemendalerpolder 2027
S.C. Muiden	219	332 leden ($3.849 * 0,0963 * 0,9$)	551
Muiderberg	328	37 leden ($3.849 * 0,0963 * 0,1$)	365
MHC Muiderberg	500 (clubsite)	74 leden ($3.849 * 0,0192$)	574
T.V. Hakkelaars	550 (clubsite)	326 leden ($((3.849 + 874) * 0,0691)$)	876

Breedtesport/Sportparticipatie

Deze paragraaf geeft het huidige beleid ten aanzien van breedtesport en sportparticipatie weer. Hierbij wordt gericht op georganiseerde sport, ongeorganiseerde sport, verenigingsondersteuning en sport gericht op specifieke doelgroepen. Gekeken wordt naar de doelstellingen en de projecten met mogelijk resultaten die hebben bijgedragen aan deze doelen.

Naarden

De gemeente Naarden lijkt geen specifiek beleid te kennen gericht op georganiseerde sport, ongeorganiseerde sport, vrijwilligersondersteuning en sport gericht op specifieke doelgroepen.

Muiden

Uit de sportnota gemeente Muiden 2015 blijkt dat er gesprekken zijn gevoerd met enkele sportverenigingen. De conclusies en aanbevelingen zijn enkel gericht op accommodatiebeleid. Op accommodatiebeleid na lijkt er geen specifiek beleid te zijn gericht op georganiseerde sport, ongeorganiseerde sport, vrijwilligersondersteuning aanwezig en sport gericht op specifieke doelgroepen.

Bussum

"Uit de overleggen met de Bussumse verenigingen blijkt, dat de wensen en opmerkingen zich voornamelijk uitstrekken tot de accommodaties (Sportief Bussum 2012-2016)". Bussum kent wel beleid gericht op georganiseerde sport, ongeorganiseerde sport en sport gericht op specifieke doelgroepen. Vanuit het beschreven beleid in de gemeente Bussum komen de volgende projecten/initiatieven en resultaten naar voren:

Sportcentrum De Zandzee: De missie van het Sportcentrum De Zandzee behelst een toonaangevend, multifunctioneel sportcentrum te zijn dat voor Bussum en omgeving een breed pakket aan activiteiten en faciliteiten biedt voor recreatieve, educatieve en sportieve vrijetijdsbesteding. De accommodaties die hiervoor gebruikt worden zijn de sporthal, zwembad, gymzalen en het buitenterrein rondom het complex. In september 2011 is in het sportfondsenbad een start gemaakt met sport BSO (buitenschoolse opvang). Daartoe is ruimte gecreëerd en wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten die het sportcomplex zowel binnen als buiten biedt.

Resultaat: In het Sportcentrum worden activiteiten georganiseerd voor inwoners van Bussum en omgeving. Deze activiteiten zijn gericht op ontspanning door inspanning.

Doel 'Stimuleren sporten in de wijk': Het sterven van het project is om niet sportende, kinderen actief aan het sporten te krijgen.

Sportcentrum Zandzee ontwikkelt een plan om sporten in de wijk te bevorderen. Gedacht kan worden aan het optimaliseren van de (nationale) sportweek, organiseren van een sportmarkt, sportclinics, plaatsen van fitness apparatuur in de wijk, etc. Aangesloten wordt bij bestaande initiatieven om jeugdparticipatie te bevorderen, zoals de activiteiten in Breeduit, het jeugdwerk bij Versa, de sportBSO's en de kunst- en sportcarrousel.

Tijdspad: 2012-2013.

Doel: Landelijke sportweek: In 2010 is een poging gedaan om de jaarlijkse landelijke sportweek in Bussum te introduceren.

Resultaat: Wegens onvoldoende animo bij de verenigingen heeft dit in 2010 geen doorgang kunnen vinden. In 2011 is wederom een poging gedaan, ditmaal met succes. In april 2011 is voor de eerste maal in Bussum de jaarlijkse sportweek georganiseerd. De organisatie lag in handen van de verenigingen.

Doel: Stimuleren ongeorganiseerd sporten. Dit doet de gemeente Bussum door:

- Te faciliteren in de openbare ruimte door de aanleg van speelterreinen, fiets- en wandelpaden en door het openstellen van sportaccommodaties voor ongeorganiseerd gebruik.
- In te zetten op bewustwording vanuit het beleid gezondheidszorg.
- Aanbod voor jeugd en ouderen in de wijkontmoetingscentra vanuit het welzijnsbeleid.

Resultaat:

- In 2006 is de skatebaan aan de Ceintuurbaan geopend en in 2009 is deze uitgebreid. Op termijn zal deze verder uitgebreid moeten worden.
- In 2008 en 2009 zijn er binnen Bussum 7 tafeltennistafels geplaatst.
- Naast het feit, dat deze plaatsen bijna als vanzelfsprekend als hangplek gebruikt worden, vinden zij ook hun sportieve doel. Het feit, dat er dagelijks ongeorganiseerd gebruik gemaakt wordt van de kunstgrasvelden van BFC, de handbalvelden van DOC en andere tot speelgelegenheid aangewezen plekken geeft voldoende aan, dat er behoefte bestaat aan ruimten waar men ongeorganiseerd kan sporten.
- De nadruk bij ongeorganiseerd sporten ligt op voetbal. De inrichting van een pannaveld, naast de handbalvelden op Sportpark-Zuid zal een deel van deze behoeften vervullen. Er moet echter gestreefd worden naar andere speel/voetbalruimten waar ongeorganiseerd gevoetbald kan worden.

Doel 'Sport en participatie van de jeugd': De raad van de gemeente Bussum heeft eind 2010 in het kader van "Kinderen doen mee" gekozen voor een driejarig project in de vorm van een Cultuur en Sport Carroussel. Daartoe kunnen sportverenigingen en cultuurinstellingen zich met projecten tot de gemeente wenden die op haar beurt de projecten bekostigt voor de minder draagkrachtige gezinnen. Kinderen van deze gezinnen kunnen deelnemen terwijl de kosten hiervan voor rekening van de gemeente komen. Per 1 januari 2011 is de gemeente Bussum aangesloten bij het Jeugdsportfonds Noord Holland. Intermediairs kunnen voor kinderen uit financieel minder draagkrachtige gezinnen aanvragen indienen.

Project: Onderdeel van het preventief jeugdwerk is het kickboks-project van Chabrani, dat is voortgekomen uit het Breedtesportproject. Het kickboxproject wordt verplaatst naar een tijdelijke locatie in de kelder van het gemeentehuis.

Doel 'Sportstimulering Allochtonen': In 2008 is aan deze doelgroep specifiek aandacht besteed omdat uit landelijk onderzoek blijkt dat door allochtonen minder wordt gesport.

Resultaat: In Bussum staat iedere vereniging zonder enige restrictie open voor allochtonen. Aan bewegingsachterstand in het algemeen wordt vanuit verschillende invalshoeken aandacht besteed en worden belemmeringen weggenomen, bijvoorbeeld vanuit het accommodatiebeleid waar wachtlijsten worden weggewerkt en vanuit het minimabeleid waar financiële belemmeringen worden overbrugd. Er is dan ook geen aanleiding om de doelgroep allochtonen apart te benaderen. Wel kan, in overleg met de verenigingen, wanneer daar behoefte aan is, gewerkt worden aan het specifiek benaderen van de ouders van allochtone kinderen voor het verrichten van vrijwilligerswerk binnen de vereniging.

'Zwemmen en zwemles voor vrouwen': Dit project is vanaf 2008 voortgezet vanuit het breedtesportproject in het reguliere aanbod van de Zandzee. Het wordt niet meer separaat gesubsidieerd. Van het aanbod wordt vrijwel alleen door allochtone vrouwen gebruik gemaakt, vanuit de hele regio. Op dit moment wordt het zwemmen voor vrouwen aangeboden tegen een gereduceerd tarief. Minder draagkrachtige deelnemers kunnen beroep doen op het gemeentelijk minimabeleid. In Bussum is vergoeding mogelijk vanuit de Individuele Subsidieregeling. Het gereduceerde tarief door de Zandzee wordt heroverwogen op basis van economische uitgangspunten. De gemeente heeft hier geen directe rol in.

'Gehandicaptensport in het reguliere aanbod' Niet iedere sport leent zich voor gehandicapten of niet iedere handicap leent zich voor alle sporten. Waar mogelijk laten sportverenigingen gehandicapten toe tot hun vereniging. SDO heeft een gehandicaptenelftal. Andere verenigingen, zoals tafeltennis, fietscross en atletiek hebben jongeren met autisme in hun geledingen. Bij de herinrichting van Sportpark-Zuid wordt eveneens rekening gehouden met gebruik door fysiek gehandicapten door onder andere rolstoelvriendelijke toegang tot de atletiekonderdelen. Contacten met bijvoorbeeld de Jan Ligthart stichting zijn al gelegd.

Resultaat: De vraag en het aanbod van aangepast sporten neemt toe. De gemeente zet middelen in om deze groepen met een goede voorlichting en een persoonlijk sportadvies met begeleiding, te bereiken. Dit wordt gedaan door de regiocoördinator Aangepast Sporten van Sportservice Midden-Nederland.

Doel 'Ouderen en beweging': Voornamelijk door particulier initiatief zijn er of komen er mogelijkheden voor ouderen om te gaan sporten.

Resultaat: Er bestaat inmiddels Trimhockey, waarbij op het terrein van de Gooise Hockey Club ouderen in de gelegenheid worden gesteld om niet competitief met hockey bezig te zijn. De organisator hiervan is eveneens van plan een vorm van sporten met ouderen te gaan introduceren. Dit moet naast een sportief karakter eveneens een sociaal karakter krijgen. Er wordt jaarlijks een alternatieve wandelvierdaagse georganiseerd voor 50+. Een deel van de financiering hiervan wordt door de gemeente gesubsidieerd. Er zijn sportieve activiteiten opgenomen in het programma van de wijkontmoetingscentra.

Bewegingsonderwijs

Onderstaande paragraaf geeft het huidige beleid gericht op bewegingsonderwijs weer. Specifiek wordt gekeken naar zwemonderwijs en bewegingsonderwijs. In de gemeente Gooise Meren zijn geen beroepsopleidingen gericht op sport en bewegen aanwezig.

Naarden

De gemeente Naarden lijkt geen specifiek beleid gericht op bewegingsonderwijs te hebben. In de nota lokaal gezondheidsbeleid Naarden 2012 -2105 staat enkel vermeld: "Er zijn extra middelen voor bewegingsonderwijs in Naardense Basisscholen ingezet".

Muiden

De gemeente Muiden lijkt geen specifiek beleid te hebben gericht op bewegingsonderwijs.

Bussum

De gemeente Bussum lijkt ook geen specifiek beleid te hebben gericht op bewegingsonderwijs. Wel wordt er vermeld dat de gemeente Bussum: "sport en beweging van de jeugd stimuleert binnen het basisonderwijs door het faciliteren van gymlocaties en van het vervoer naar gymlocaties indien noodzakelijk en naar het schoolzwemmen basisonderwijs".

Topsport

Deze paragraaf geeft een weergave van het beleid dat al dan niet aanwezig is op het gebied van topsport, (top)sportevenementen, topsportverenigingen en talentenondersteuning

Naarden, Bussum en Muiden

Er zijn geen topsportevenementen in de kernen aanwezig.

Er is geen specifiek beleid t.a.v. topsport, topsporters en talenten aanwezig in de kernen.

In Bussum wordt het volgende ten aanzien van topsport benoemd: "Er wordt geen topsportbeleid gevoerd. Er zijn wel sportverenigingen die op topniveau presteren. In voorkomende gevallen heeft dat invloed op het accommodatiebeleid".